

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Bài 35: CHÂU MỸ KHÁI QUÁT CHÂU MỸ

Vị trí địa lý (71°57' Bắc - 53°54' Nam)

- Nằm hoàn toàn ở Tây Bán cầu.
- Phía Bắc giáp Bắc Băng Dương.
- Phía Tây giáp Thái Bình Dương.
- Phía Đông giáp Đại Tây Dương.

Một lãnh thổ rộng lớn

Châu Mỹ rộng hơn 42 triệu km², đứng thứ 2 trên thế giới. So với các châu lục khác, châu Mỹ nằm trải dài trên nhiều vĩ độ hơn cả, từ vùng cực Bắc đến tận vùng cận cực Nam. Nơi hẹp nhất của châu Mỹ là eo đất Panama rộng không đến 50 km. Kênh đào Panama đã cắt qua eo đất này, nối liền Thái Bình Dương và Đại Tây Dương châu Mỹ trải rộng trên 2 lục địa: lục địa Bắc Mỹ và Nam Mỹ..

Dân tộc

Dân cư châu Mỹ nói chung có nguồn gốc từ 5 nhóm sắc tộc và 3 nhóm lai.

- Người bản địa châu Mỹ: Người da đỏ, Inuit, và Aleut.
- Gốc Châu Âu, chủ yếu là người Tây Ban Nha, người Anh, người Ireland, người Ý, người Bồ Đào Nha, người Pháp, người Ba Lan, người Đức, người Hà Lan, và người Scandinavie.
- Gốc da đen châu Phi, chủ yếu là từ Tây Phi.
- Người châu Á, bao gồm các nhóm Đông Á, Nam Á và Đông Nam Á.
- Những người có nguồn gốc từ Trung Đông.
- Mestizo, lai giữa người Âu và da đỏ.
- Mulatto, lai giữa người Âu và người da đen.
- Zambo (tiếng Tây Ban Nha) hay Cafuso (tiếng Bồ Đào Nha), lai giữa người da đen và da đỏ.

Phần lớn cư dân sống tại Mỹ Latinh chịu ảnh hưởng của các nền văn hóa Tây Ban Nha và Bồ Đào Nha và tương phản với Mỹ Anglo, nơi tiếng Anh, 1 ngôn ngữ German chiếm ưu thế.

Tôn giáo

Các đức tin lớn nhất tại châu Mỹ là:

- Kitô giáo (Bắc Mỹ: 85%; Nam Mỹ: 93%)
 - Công giáo Rôma (88% người Mexico theo, xấp xỉ 74% cư dân tại Brasil, có tín đồ Công giáo Rôma lớn nhất thế giới; khoảng 24% cư dân Hoa Kỳ, và trên 40% cư dân Canada)
 - Tin Lành (tín đồ chủ yếu tại Hoa Kỳ, nơi chiếm một nửa dân số, và Canada, khoảng trên một phần tư dân số; các phong trào Ngũ Tuần và Tin Lành cũng đang phát triển tại khu vực Mỹ Latinh vốn do Công giáo chiếm ưu thế)
 - Chính Thống giáo Đông phương (chủ yếu tại Hoa Kỳ và Canada)
 - Phong trào Cơ Đốc Liên phái và các nhóm Kitô giáo khác
- Không tôn giáo (bao gồm vô thần và người theo thuyết bất khả tri, cũng như những người tin vào các điều tâm linh song không phải là thành viên của các đoàn thể tôn giáo)
- Hồi giáo khoảng 2% dân cư Canada và 0,6% cư dân Hoa Kỳ. Argentina có một số lượng lớn dân cư theo Hồi giáo với 1,9%
- Do Thái giáo (khoảng 2% cư dân Bắc Mỹ, trong đó xấp xỉ 2,5% cư dân Hoa Kỳ và 1,2% dân cư Canada—và 0,23% dân cư Mỹ Latinh—Argentina là nước có số người theo Do Thái giáo lớn nhất khu vực)

Ngôn ngữ

Ngôn ngữ tại châu Mỹ

Có nhiều ngôn ngữ được sử dụng tại châu Mỹ. Một số trong đó có nguồn gốc từ châu Âu, một số khác là ngôn ngữ bản địa hay pha trộn giữa nhiều ngôn ngữ khác nhau.

Ngôn ngữ chiếm ưu thế tại Mỹ Latinh là tiếng Tây Ban Nha, tuy vậy, đất nước lớn nhất Mỹ Latinh là Brasil sử dụng tiếng Bồ Đào Nha. Có một số vùng đất nhỏ sử dụng tiếng Pháp, Hà Lan và Anh tại Mỹ Latinh, tương ứng là Guyane thuộc Pháp, Suriname và Belize, Creole Haiti, một ngôn ngữ có nguồn gốc từ tiếng Pháp, chiếm ưu thế tại Haiti. Các ngôn ngữ bản địa có ảnh hưởng nhỏ.

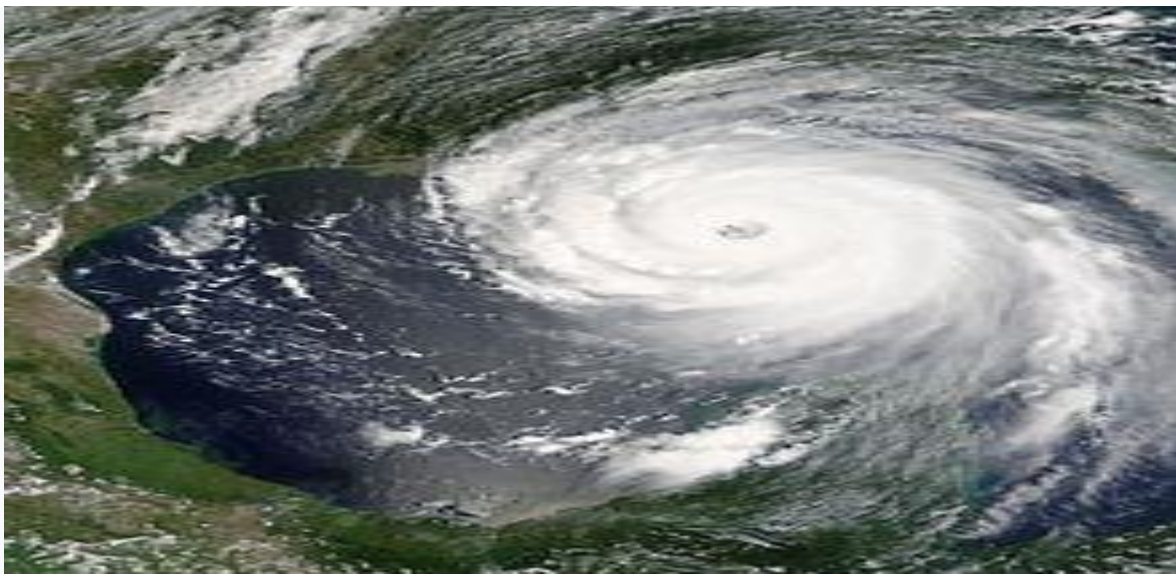
Tiếng Tây Ban Nha: được khoảng 310 triệu người nói tại khắp các quốc gia trên châu lục.

- Tiếng Anh: được khoảng 300 triệu người nói tại Hoa Kỳ, Canada, Jamaica, Trinidad và Tobago, Bahamas, Bermuda, Belize, Guyana, quần đảo Falkland và nhiều quốc đảo tại Caribe.
- Tiếng Bồ Đào Nha: được khoảng 185 triệu người nói tại Nam Mỹ, chủ yếu tại Brasil.
- ít nhất 5 triệu người sử dụng, chủ yếu tại Hoa Kỳ, Canada, Peru, Brasil và Panama.

Khí hậu

Khí hậu châu Mỹ thay đổi đáng kể giữa các khu vực. Khí hậu rừng mưa nhiệt đới xuất hiện ở những nơi gần xích đạo như rừng Amazon, rừng sương mù châu Mỹ, Florida và Darien Gap. Tại dãy núi Rocky và Andes, các ngọn núi cao thường có tuyết phủ.

Vùng Đông Nam của Bắc Mỹ thường xuất hiện nhiều cơn bão và lốc xoáy, trong đó phần lớn lốc xoáy xảy ra tại thung lũng Tornado ở Hoa Kỳ.^[41] Nhiều khu vực tại Caribe cũng phải hứng chịu các ảnh hưởng từ bão. Các hình thể thời tiết này được tạo ra do sự va chạm của khối không khí khô và mát từ Canada và khối không khí ẩm và áp từ Đại Tây Dương.

Bão Katrina

Vòi rồng ở Hoa Kỳ

Địa hình

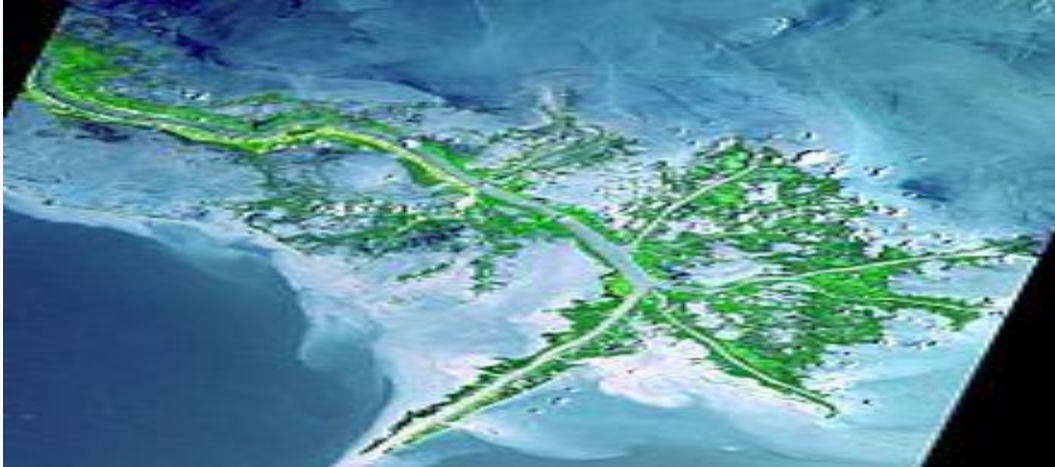

Aconcagua, điểm cao nhất tại châu Mỹ

Dãy Andes chạy ở vùng ven biển phía tây Nam Mỹ và dãy núi Rocky cùng các dãy Cordillera Bắc Mỹ khác chạy dọc theo phần phía tây của Bắc Mỹ. Các dãy núi có các đỉnh cao nhất là Andes và Rocky. Đỉnh cao nhất của châu Mỹ nằm trên dãy Andes, Aconcagua thuộc Argentina.

Giữa các dãy núi ven biển tại Bắc Mỹ là một khu vực bằng phẳng. Đồng bằng Nội địa trải rộng trên lục địa với độ cao thấp.¹ Khiên Canadia chiếm 5 triệu km² ở Bắc Mỹ và nói chung là khá bằng phẳng. Tương tự như vậy, đông bắc của Nam Mỹ là vùng đất bằng phẳng của bồn địa Amazon.

Thủy văn

Đồng bằng châu thổ Mississippi

Lưu vực sông lớn nhất tại Nam Mỹ là Amazon, đây cũng là hệ thống sông có dung tích dòng chảy lớn nhất thế giới.

Bài 38 + 39 : KINH TẾ BẮC MĨ

Bản đồ Bắc Mỹ trên quả địa cầu

Bắc Mỹ là vùng đất mênh mông, hệ sinh thái khá đặc biệt. Canada, Mexico, Hoa Kỳ là những quốc gia rộng lớn. Dân cư Bắc Mỹ ngày nay đến từ nhiều nguồn, trước tiên là thổ dân bản địa, sau đó là những người da trắng đến từ châu Âu và một nhóm nữa là những người da đen đến từ châu Phi.

Hoa Kỳ

Canada

Mê-xi-cô

Bài 47: CHÂU NAM CỰC - CHÂU LỤC LẠNH NHẤT THẾ GIỚI

Châu Nam Cực là hoang mạc lớn nhất thế giới. 98% lục địa này bị bao phủ bởi lớp băng dày gần 2km. Ước tính, nếu toàn bộ băng ở châu Nam cực tan hết thì mực nước biển trên thế giới sẽ dâng cao khoảng 70m, nhấn chìm khoảng 2,2 triệu km² diện tích đất liền.

Với diện tích 14.000.000 km², châu Nam Cực được coi là hoang mạc lớn nhất thế giới. Hai vị trí tiếp theo là Sahara (rộng 9.400.000 km²) và sa mạc Ả Rập (rộng 2.330.000 km²).

Châu Nam Cực là hoang mạc lớn nhất thế giới

Diện tích của nó là 14 triệu Km²

Châu Nam Cực là lục địa lớn thứ 5 về diện tích, sau châu Á, châu Phi, Bắc Mỹ, Nam Mỹ.

Châu Nam Cực là lục địa lạnh nhất (nhiệt độ thấp nhất là -89 độ C), cao nhất (độ cao trung bình so với mực nước biển là 2.350), khô hạn nhất (lượng mưa trung bình hàng

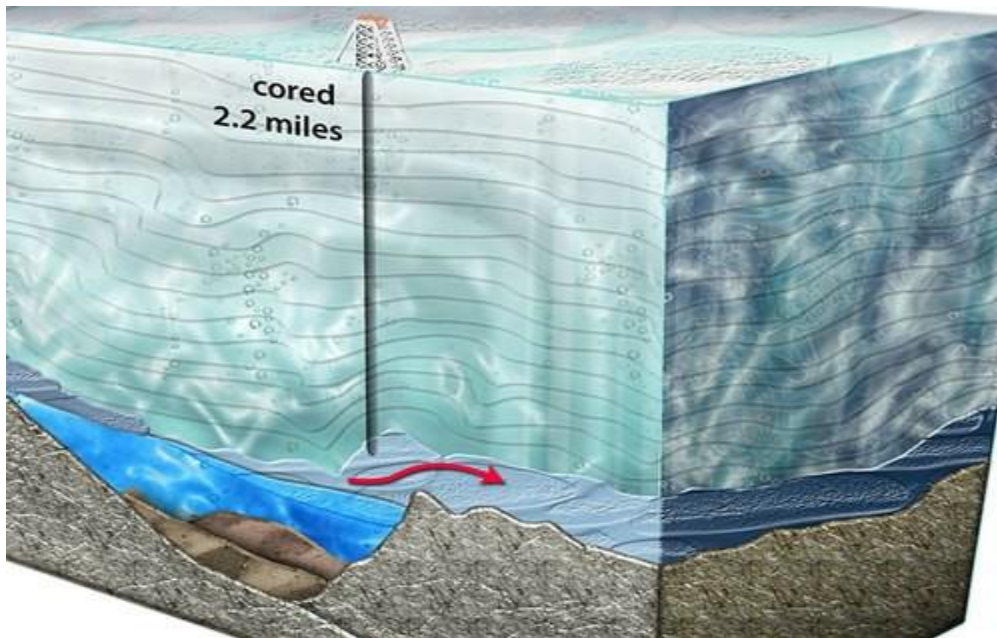
năm chỉ ở mức 55mm) và gió mạnh nhất (tốc độ gió tối đa nơi đây là 100m/s) trên Trái Đất.

Những cơn gió vận tốc 100m/s ở châu Nam Cực được mệnh danh là 'gió sát thủ'

Châu Nam Cực được mệnh danh là “cực gió của thế giới”. Các cơn gió nơi đây được gọi là “gió sát thủ”.

98% châu Nam Cực bị phủ bởi lớp băng dày ít nhất 1,9km. Có nơi dày 3,5km. Trong khi đó, ở Bắc Cực, lớp băng lạnh này chỉ dày từ 2m đến 4m.

Lớp băng dày 3,5km ở Nam Cực

Núi băng khổng lồ ở châu Nam Cực

Châu Nam Cực là nơi duy nhất trên Trái Đất không có loài bò sát sinh sống.

Tại một số vùng ở châu Nam Cực đã không có mưa hoặc tuyết suốt 2 triệu năm trở lại đây.

Đây là lục địa cằn cỗi, khô hạn nhất Trái đất

Việc băng tan ở châu Nam Cực đã gây ra sự thay đổi lực hấp dẫn nhỏ tại đây. Theo các nhà khoa học tại Cơ quan Vũ trụ châu Âu (ESA), băng ở châu Nam Cực đang tan nhanh hơn dự kiến. Điều này đang đe dọa tới sự thay đổi trọng lực trên toàn Trái Đất.

Việc băng tan nhanh hơn so với dự kiến của các nhà khoa học...

... khiến nhiều người lo ngại nó sẽ làm thay đổi trọng lực trên Trái Đất

Tại châu Nam Cực, có một thác nước có màu máu đỏ tươi. Thác 'máu' này nằm trong vùng thung lũng khô McMurdo Dry Valleys rộng 15.000 km².

Thác băng 'máu' ở thung lũng khô McMurdo Dry Valleys

90% lượng nước ngọt trên Trái Đất tập trung ở châu Nam Cực.

Gấu Bắc Cực chỉ sống duy nhất ở Bắc Cực. Chúng không sống ở châu Nam Cực.

Ở châu Nam Cực, có hệ thống sinh vật biển khá phong phú sinh sống. Điển hình là hải cẩu, cá voi, chim cánh cụt và các loài nhuyễn thể giàu protein khác (traí, sò, ốc, hến...).

Cá voi....

...và hải cẩu ở châu Nam Cực

Có khoảng 19 loài chim cánh cụt sinh sống ở châu Nam Cực. Trong đó, loài lớn nhất là chim cánh cụt hoàng đế.

Chim cánh cụt hoàng đế

Cứ 60 năm một lần, ở Nam Cực và Bắc Cực lại xuất hiện hiện tượng kỳ lạ: nửa năm sáng – nửa năm tối.

Hiện tượng nửa năm sáng - nửa năm tối ở 2 cực

Đây là hiện tượng khí hậu và vật lý chỉ có ở khu vực vĩ độ cao nhất của Trái đất do quá trình Trái đất tự chuyển động quanh trục của nó đồng thời quay xung quanh Mặt trời tạo thành.

Châu Nam Cực là châu lục duy nhất trên thế giới chưa có cư dân sinh sống. Chỉ có một số chuyên gia khoa thuộc các quốc gia khác nhau tới đây làm việc trong những khoảng thời gian ngắn. Số người này mỗi năm chỉ có khoảng 2000 người.

'Đại lục thứ 7' là nơi có rất ít người sinh sống

Chỉ có duy nhất một máy ATM (máy rút tiền tự động) ở châu Nam Cực.

Tại châu Nam Cực, có duy nhất 1 máy rút tiền tự động ATM

Nếu toàn bộ băng ở châu Nam cực tan hết thì mực nước biển trên thế giới sẽ dâng cao khoảng 70m, nhấn chìm khoảng 2,2 triệu km² diện tích đất liền.

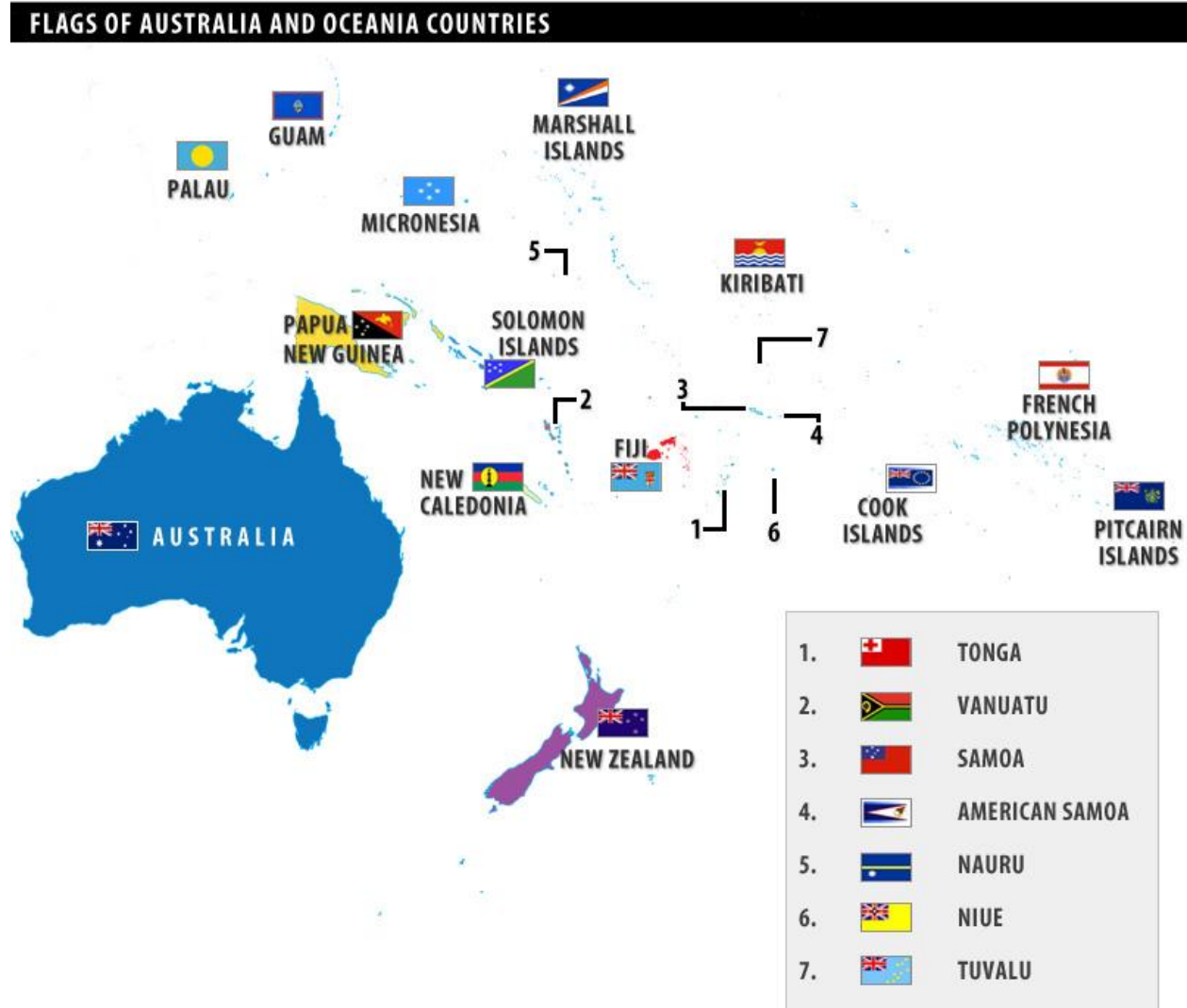
Bài 48: THIÊN NHIÊN CHÂU ĐẠI DƯƠNG

Châu Đại Dương trên quả địa cầu

Các nước Châu Đại Dương hay còn gọi là Châu Úc, là châu lục nhỏ nhất trong số các châu lục trên thế giới, được bao quanh Thái Bình Dương. Châu Đại Dương bao gồm đất liền Úc, các hòn đảo lớn như New Zealand, Tasmania, New Guinea, và hàng ngàn hòn đảo nhiệt đới nhỏ của vùng Melanesia, Micronesia và Polynesia, rải rác khắp miền Nam Thái Bình Dương.

Có 14 quốc gia độc lập và 11 vùng lãnh thổ phụ thuộc nước ngoài. Quốc gia lớn nhất là Australia, chiếm khoảng 86% tổng diện tích của khu vực. Quốc gia độc lập nhỏ nhất là Nauru, nó quá nhỏ bé đến nỗi bạn chỉ cần ít hơn một giờ lái xe xung quanh nó.

Các loài động vật đặc trưng ở Châu Đại Dương

Hệ động thực vật đa dạng, phong phú. Hơn nữa rất nhiều loài động vật đặc hữu mà bạn không thể tìm thấy ở bất kỳ đâu trên thế giới đã góp phần tạo nên sức hấp dẫn riêng cho quốc gia này. Dưới đây là 10 loài động vật đặc đảo của nước châu Đại Dương

Koala - Gấu túi

Koala là một loài gấu túi nhỏ sinh trưởng ở Úc, chúng ăn thực vật để phát triển. Cũng giống nhiều loài động vật có túi như kanguru, wombats, quý Tasmania, trước bụng Koala có chiếc túi nhỏ. Loài vật này dễ thương đến mức khiến bất kỳ ai cũng muốn tới gần âu yếm. Tuy nhiên gấu túi hơi khác biệt bởi nó không có đuôi và luôn đu bám sống trên các thân cây.

Các bang Queensland, New South Wales, Victoria và Nam Úc là khu vực tập trung số lượng cá thể Koala lớn nhất. Chẳng hạn khu bảo tồn Healesville - Melbourne rộng lớn thuộc bang Victoria rất được khách du lịch Úc yêu thích ghé thăm.

Kangaroo

Kangaroo là biểu tượng của Úc, điều mà bất kỳ ai cũng luôn nghĩ tới khi nhắc về quốc gia này. Chuột túi bản địa thuộc nhóm loài thú túi chân to lớn. Chuột túi màu đỏ, cao và khỏe mạnh là loài thú có túi lớn nhất và động vật có vú lớn nhất ở Úc. Ngoài ra còn có kangaroo xám kích thước nhỏ hơn sinh sống phía đông Úc và trên đảo Kangaroo.

Quý Tasmania

Quý Tasmania hiện là loài thú có túi ăn thịt lớn nhất thế giới. Chúng cư ngụ trong môi trường tự nhiên trên các vùng đảo thuộc nước Úc, kích thước trung bình chỉ bằng con chó nhỏ.

Bài 49: DÂN CƯ KINH TẾ CHÂU ĐẠI DƯƠNG

Tham khảo vài nét về nước Úc

Úc là một đất nước có phong cảnh nổi bật, một nền văn hóa cổ đại phong phú và là một trong những nền kinh tế mạnh nhất thế giới. Đây là quốc gia lớn thứ sáu trong khu vực đất liền và là quốc gia duy nhất cai trị toàn bộ một lục địa.

Với môi trường tự nhiên ngoạn mục, chất lượng cuộc sống cao và sự đa dạng tuyệt vời, Úc là điểm đến được tìm kiếm đối với khách du lịch quốc tế. Nó có 10 phần trăm đa dạng sinh học của thế giới và một số lượng lớn thực vật và động vật bản địa của nó không tồn tại ở nơi nào khác trên trái đất. Từ các khu rừng mưa nhiệt đới ở phía bắc đến các sa mạc đỏ của trung tâm, từ các bãi tuyết ở phía đông nam đến Lãnh thổ Nam Cực của Úc, đó là một vùng đất rộng lớn và đa dạng.

Cảng Sydney
Úc là điểm đến thứ 3 cho sinh viên quốc tế

Úc là quê hương của một trong những nền văn hóa sống lâu đời nhất thế giới, với các cộng đồng thổ dân được thành lập gần 60.000 năm trước khi định cư châu Âu. Ngày nay, Úc là một trong những quốc gia đa văn hóa nhất thế giới, giàu văn hóa bản địa và nhập cư. Úc là một quốc gia thành công và thịnh vượng, đứng thứ hai trong Báo cáo Phát triển Con người 2015 của Chương trình Phát triển Liên Hợp Quốc.

Nền kinh tế của Úc luôn được xếp hạng trong số những nền kinh tế tiên tiến mạnh nhất trong Tổ chức Hợp tác và Phát triển Kinh tế. Đây là nền kinh tế lớn thứ mười hai thế giới

và là quốc gia hoạt động hàng đầu trên hầu hết mọi thước đo xuất sắc, từ sức khỏe đến giàu có, từ dễ dàng kinh doanh đến trình độ học vấn.

Với tỷ lệ thất nghiệp thấp, lạm phát thấp và lực lượng lao động có tay nghề cao và liên kết chặt chẽ với khu vực tăng trưởng nhanh nhất thế giới - Ấn Độ - Thái Bình Dương - nền kinh tế của Úc sẽ phát triển tốt trong tương lai.

Úc là nền kinh tế thứ tư trong khu vực châu Á và là nền kinh tế thứ 12 trên thế giới.

Thủ đô Canberra

Úc là một quốc gia có vô số cơ hội tại một đất nước có tiềm năng vô tận, một quốc gia 'mở cửa cho kinh doanh'.

Chính sách đối ngoại và thương mại của Úc thúc đẩy an ninh và thịnh vượng lâu dài. Nó tìm cách bảo vệ và thúc đẩy lợi ích quốc gia của mình trong một môi trường thay đổi nhanh chóng, đồng thời hỗ trợ một trật tự toàn cầu ổn định. Úc đã tham gia tích cực vào các nỗ lực toàn cầu để xây dựng hòa bình và an ninh trong nhiều thập kỷ.

BÀI 51+ 52: THIÊN NHIÊN CHÂU ÂU

Lược đồ các nước châu Âu

sông Volga – con sông lớn nhất Châu Âu

Sông Volga là một con sông nằm ở phía tây nước Nga, với độ dài 3.690 km đây là một con sông dài nhất Châu Âu. Được bắt nguồn từ vùng đồi núi Valdai ở độ cao 255m so với mực nước biển, Sông Volga chảy về phía đông qua các tỉnh và thành thị như Tver, Dubna, Yaroslavl, Nizhny Novgorod, Kazan. từ đây nó chuyển về phía nam, chảy qua Tolyatti, Samara và Volgograd để sau đó đổ vào biển Caspi ở phía dưới Astrakhan với cao độ 28 mét dưới mực nước biển. Ở khu vực có tầm chiến lược quan trọng nhất, nó uốn cong về phía sông Đông. Volgograd, trước đây là Stalingrad, nằm trong khu vực này.

Rừng lá kim hay gọi là rừng taiga là kiểu thực vật đặc trưng của các nước châu Âu

Mùa đông tuyết phủ trắng xóa ở Pháp nhiệt độ xuống dưới -5 độ C.

Dãy núi Alps được mệnh danh là con rồng lớn của Châu Âu. Nằm ở phía tây của nó bắt đầu từ thành phố Nice đi qua biển Bắc Italy, miền nam Thụy Sĩ, Liechtenstein, miền nam Đức và dừng lại ở thung lũng Wien của Áo. Tổng chiều dài là 1.200 km. Thế núi hùng vĩ, chiều ngang dài 120-200 km, có nơi 300 km. Độ cao so với mặt nước biển là 3.000 m.